

התורה והמצוה

עלון בענייני מצוה הלכה מנהג ועיונים בעבודת ה'

עלון מס' 44

ה'תשפ"ו

מרחשון

פרשת וירא

פרשת וירא

וַיִּקְרָא אַבְרָהָם אֶת-שְׁמוֹ בְּנֵי הַנּוֹלָד-לוֹ אִשָּׁר-יְלֵדָה-לוֹ שְׂרָה יִצְחָק: ... וַתִּצְחַק שְׂרָה בְּקַרְבָּהּ לֵאמֹר אֲחֵרֵי בְלֹתִי הִיְתָה-לִּי עֲדֹנָה וְאֵדֹנִי זָקֵן: וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל-אַבְרָהָם לְמַעַן זֶה צִחַקְהָ שְׂרָה לֵאמֹר הֲאֵךְ אֲמַנָּם אֵלֶיךָ וְאֲנִי זָקְנָתִי: הֲיִפְלֵא מִי דְבַר לְמוֹעֵד אֲשׁוּב אֵלֶיךָ כְּעַתְּ חַיָּה וְלִשְׂרָה בֵּן:

וַתֹּאמֶר שְׂרָה צִחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל-הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק-לִי:

גם הפעם אביא כמה מילים מפירושו של הרש"ר הירש זצ"ל על עניין הצחוק המלווה את לידתו של יצחק משעת הנבואה ועד לאחר הלידה. הצחוק הזה מלווה את עמנו מזמן האבות הקדושים ועד זמננו, כפי שאנו רואים בהנהגת הקב"ה אתנו בכל דור ודור.

בפירושו על הפס' וקרא אברהם את שם בנו הנולד לו ... יצחק מפנה אותנו הרש"ר למה שפירש בפרשה הקודמת על הפס' וַיִּפְלֵא אַבְרָהָם עַל-פְּנֵי וַיִּצְחַק וַיֹּאמֶר בְּלִבִּי הֲלִבָּן מֵאֵה-שָׂנֵה יוֹלֵד וְאִם-שְׂרָה הִבְת-הַשְּׂעִים שָׂנֵה תֵלֵד: שם כתב: 'צחק' הוא תמיד חיוך אירוני, חיוך השולל ודן לחובה את העצם המעורר את החיוך. וכדרך שנאמר כאן באברהם, כן נאמר להלן בשרה 'ותצחק שרה' ... אין אדם צוחק אלא אם כן הוא חש בדבר מגוחך. ואכן, אין לניגוד גדול ומגוחך מצפיה זו שאברהם ציפה לה. אברהם היה בן מאה ושרה היתה בת תשעים ... אכן אין לצפות שבן זה יולד. ואפילו יולד הוא יהיה בן יחיד, והדעת נותנת שיהיה יתום מהוריו בראשית ימי נעוריו. ועל בן הזקונים היתום הזה יושבת הסיכוי של עם גדול העתיד לנצח עולמות! ... אם נשים לב רק להשתלשלות הטבעית הרי זה מגוחך בתכלית - כהררים התלויים בשערה! ... חשיבות יתרה נודעת לצחוק הזה. הוא נזכר להלן אצל שרה והוא יזכר לדורות בשמו של הבן המובטח.

ראשית העם היהודי הרי היא מגוחכת ... אך יש מובן להיסטוריה היהודית והיא זכאית לכבוד ראש עילאי, אם דנים בה על יסוד הסיבתיות העליונה של עילת העילות כולן. אם מאמינים ברצונו החופש של הכל יכול ... היה צורך שאבותינו ידעו זאת מראש, ובניהם אחריהם יזכרו זאת לעד. משום כך המתין הקב"ה לגיל ה"מגוחך" של אבות האומה ... שכן הוא בקש לברא לו עם שיהיה אצבע אהים בקרב האנושות. מראשית ימיו ועד אחרית ימיו הוא יעמוד בניגוד לכל הכחות הפועלים בהיסטוריה. ועד היום הזה הוא מגוחך לחלוטין בעיני הסלחות הכופרת בא'.

הצחוק המהדהד באזני היהודי בלכתו בדרכו בהיסטוריה; הוא עדות על דרכו האהית; אין הוא פוגע בו, שכן הוא מוכן מראש לצחוק הזה. עכ"ל של הרש"ר בפרשת לך לך.

על המסתתר מאחורי אותו 'צחוק', חוזר הרש"ר הירש בפרשתנו, בפירושו לפסו' וַתֹּאמֶר שְׂרָה צִחַק עָשָׂה לִי אֱלֹהִים כָּל-הַשְּׂמֵעַ יִצְחָק-לִי: הרש"ר מתייחס לנקודת התיבה 'צחק' (פרט בו נחלקו הנקדמים, יש מנקדים 'צ' בשווא (יִצְחָק), ויש המנקדים בחטף (יִצְחָק)). וז"ל:

'יִצְחָק' נראה כמו תרכובת של בניין קל ופיעל.

'צחק' בבנין קל הוא הצחוק הטבעי העולה מאליו, שלמראה דבר מצחיק קשה להתאפק ממנו.

'צחק' בבנין פיעל הוא הצחוק העולה במכוון, הלועג לפער שבין המחשבה והמעשה, בין הרציה והביצוע וכו'.

אפשר שכאן כבר נרמז הצד האירוני של הצחוק. הן ידע העולם את היומרה של אברהם ושרה אותם שני יחידים סגולה, אשר העיזו לשחות נגד זרם הזמן. ... ועתה עוד יומרה מגוחכת זו, להרכיב את כל העזתם-תקותם על נטע זר שניטע באחור-זמן כזה! מהלומה אחת – וכל התקוה תקבר לעד בעודה באיכה!

כלום נתמה על בני הדור שלא יכלו להמנע מחיוך של לעג בהביטם אל עריסתו של עם ישראל? הן עד היום שמים ללעג ולקלס את היומרות החובקות עולם של עם ישראל עם עולם-אלה אשר לבורא עולם אין מקום בחישוביהם לגבי מאורעות ההיסטוריה והליכות עולם! מלכתחילה העמדנו אנו היהודים במצב זה.

בן-אברהם הראשון נקרא "יצחק" ובשם זה יקרא עד שתמלאנה התקוות שיוסדן בהשגחת הבורא והבטחותיו. אז, רק "אז-ימלא שחוק פינו", בפנינו יהיה הצחוק האחרון – שהרי השם הוא "יצחק": הוא יצחק! והצחוק הזה לא יהיה "צחוק", אלא "שחוק"-העולה במתינות כהבל-פה בחיוך של שמחה. עכ"ל של הרש"ר, אשר כדרכו קולע בהגדרתו את מצב כלל ישראל במהלך הדורות.

הנהגת עם ישראל היא מעל לדרך הטבע. גם הארץ של עם ישראל מונהגת בהנהגה שונה משאר ארצות 'ארץ אשר עיני ה' אהיך בה'. את הנהגת הקב"ה עמנו אנו רואים בכל דור ודור, ובפרט בדורנו אנו כאשר כל הסימנים מוכיחים שאנו קרובים מאד לגאולה. לצערנו, למרות כל מה שאנו רואים בחוש, עדיין יש בזמננו כאלה שלא זכו עדיין לראות ולהתבונן כי הנהגת הקב"ה אתנו - בפרט כאן בארה"ק - היא מעל לדרך הטבע. איני מדבר על אלה מאחינו התועים שעדיין אינם שומרים תורה ומצוות (על חלקם אנו מתפללים בברכה חמישית, אך על רבים מהם אנו מתפללים בברכה השתים עשרה), אלא גם – ובעיקר – על כאלה המשתייכים לצבור שומרי תורה ומצוות. אני מדבר על חוגים רבים בהם מצד אחד ניתן לשמוע דיבורים על כך שמצוות מסוימות אמורות להגן על עם ישראל, אף ללא כל

השתדלות בדרך הטבע (כולל דברים שאנו מצווים לעשות כדי להשמר), ובאותה נשימה ידברו על פעולות שאנו מחוייבים כביכול לעשות כ"השתדלות". על איזו מין השתדלות מדברים באותם חוגים? על דברים שלפי דעתם יש בהם כדי למצא חן בעיני אותו דוד נחמד מאמריקה. גם כשהתחיל כביכול לדבר טוב על עם ישראל ועל ארץ ישראל, לא חשבנו לרגע שהוא נהפך לאוהב ישראל. כל מי שמעט שכל בקדקדו מבין כי מדובר באיש עסקים שמבין בכל רגע מה משתלם לו מבחינה עסקית. אמנם, כאיש עסקים גם הוא מכיר היטב את הכלל השולט במזרח התיכון "או שאתה מסב לסעודה, או שאתה חלק מהתפריט". כשאותו גוי רואה שהשלטונות כאן לא מקבלים בזרועות פתוחות הצעות שהוא מציע "בנדיבות", הוא מבין שהלקוח הזה פחות שווה... ובמזרח התיכון יש לו מספיק קליינטיים.

בעובדה שהגוי הזה המשמש כנשיא של מה שנקרא "ארצות הברית של אמריקה" (ולא "ארצות הברית" סתם, כי רק על ארץ אחת נכרתה הברית בה"א הידיעה, ולא שייך לקרא כך לארצות אחרות) לא רק הסכים, אלא אפילו הציע בעצמו לשלטונות כאן, כמה הצעות מאד טובות, רואים בחוש את הנהגת הקב"ה עם עם ישראל בארץ ישראל למעלה מדרך הטבע. אמנם, עם ישראל צריך גם לרצות לקבל את הטובות. לעת עתה השלטון כאן בארה"ק, עדיין נתון בידי כאלה שאינם שומרי תורה ומצוות. אלה מנסים למצא דרכים איך למצא חן בעיני העולם, ואינם מבינים שהנהגת הקב"ה עם עם ישראל היא באופן השונה לגמרי מכל עם.

אך מה לנו כי נלין על אלה שאינם שומרי תורה ומצוות, כאשר ישנם יהודים שומרי תורה ומצוות אשר גם הם אינם מסוגלים לראות כיצד מנהיג אותנו הקב"ה מעל לדרך הטבע, ופעם אחר פעם נותן לנו הזדמנות לנהוג כפי הראוי באמת. לא אתן כאן דוגמאות למקרים בהם החמיצו הזדמנויות מסויימות לסייע לעם ישראל ברוחניות ובגשמיות. ברבים מהמקרים הללו, תלו את הנהגתם בהנהגות שהיו מתאימות אולי בדורות הקודמים בהתאם למצבים קשים מאד בהם היה שרוי כלל ישראל.

לפני שבועיים הזכרתי כאן את אותם יהודים הנחשבים רשמית כשומרי תורה ומצוות, אך מואסים בארץ חמדה. בתירוצים מתירוצים שונים יכולים אולי לתרץ מדוע אינם עולים לארה"ק (וכיום יש סיכויים גדולים במיוחד ליצור כאן רוב של שומרי תורה ומצוות (אף אם בסופו של דבר לא כולם יצביעו בדווקא למפלגות הנקראות חרדיות, ואולי אפילו יקימו מפלגות חרדיות נוספות. אך אכמ"ל). אך כיצד יתרוצו את השתתפותם עם הגרועים שבשונאי ישראל? בעיר גדולה וחשובה מאד באמריקה נבחר השבוע ראש עיר מוסלמי אשר ידוע זה שנים בהצהרותיו נגד עם ישראל ובעד רוצחי עמנו (לא. עדיין לא קם אותו גוי שרק "שונא את מדינת ישראל" ולא את עם ישראל. הוא נמצא בסיפורים דמיוניים בלבד. ואם היה כזה, הרי ששנאתו לעם ישראל הרוצים לגור בארצם, היא שנאתו לעם ישראל השומר מצוות התורה הקדושה. ודי למבין). רוב ככל היהודים הגרים שם, בחרו אמנם במועמד השני, אך בקהילה יהודית מסויימת נשמעו קולות הקוראים להצביע דווקא לאותו שונא ישראל.

מה ההסבר לכך? קשה עד בלתי אפשרי להבין. אך נחזור למה שכתבתי מספר פעמים, בעיקר בעלון מס' 1 המשמש כהקדמה לעלונים שאחרי. קיום מצוות התורה הקדושה מתחלק בין המצוה-הנמצאת בתורה שבכתב, ההלכה-הנלמדת בתורה שבעל פה, והמנהג-הנוגע לאופן קיום המצוות. נוסף על כך יש גדרים מסויימים שגדרו חז"ל, וגדרים נוספים שגדרו רבותינו במהלך הדורות. אם מטשטשים את ההבדל בין המצווה ההלכה המנהג, וגדרים ותקנות שנועדו לשמור על הקיים, עלולים להגיע למחוזות גרועים ביותר.

יש יהודים יקרים העורכים עלונים העוסקים במצוה מסויימת (יש רבים כאלה: עלון בענייני כיבוד הורים, עלון בענייני הכנסת אורחים, ועוד). בכל שבוע ימצא הלה משהו שקשור למצוה בה עוסק העלון. כמו כן, יש המוציאים מדי פעם דברי התעוררות על עניין זה או אחר. יתכן שלא אסכים אתם על שיטת עבודה כזו; יש לנו תר"ג מצוות, ואין טעם לקחת מצוה מסויימת ולעבוד עליה בצורה הזו.

אבל!!!!

אני יודע שאותו אחד שמוציא עלון בעניין כיבוד הורים, מדבר על מצוות כיבוד הורים! אותו אחד שכותב כל כך הרבה על גנרטור בשבת, מדבר על שמירת שבת. והוא הדין לגבי כל אחד שבחר לעצמו מצווה אחת או שתיים עליה (ויתכן שרק עליה...) ימסור את נפשו. לפעמים מדובר בדפוס פעולה פסול! אך בסופו של דבר, היהודי מדבר על מצוה מסויימת. תסכים או לא תסכים עם מסקנותיו ועם שיטותיו.

אבל מה שלא נתפס: איך יכול יהודי ירא שמים, לקחת עניין שהוא אולי אולי "גדר" (במידה והוא צודק ביסודות בניינו), ולעשות מזה עיקר???? אם הוא סבור שבדרכו הייחודית ימנע מיהודים רבים להדבק ברשעים, יתייחס להנהגותיו כגדרים וסייגם בלבד. אך מנין ההעזה לטעון למשל שלדבר עברית זהו איסור חמור יותר מג' עברות חמורות (נאלץ להתעלם מהעיוות שבעצם הדבר, כאשר מחז"ל קבלנו אחרת)

מי הוא חסר האחריות המעז לזלזל כך בג' עברות החמורות??? ועוד לעשות מזה עיקר? להתרחק מרשעים עד כדי התדבקות ברשעים אחרים הרודפים גם את הצדיקים? לאן הגענו?

נזקקתי להתייחס לשיטתם של אותם רשעים, כאשר בשנים האחרונות נמצאים בקרב חוגים חרדיים רבים כאלה המצדיקים את שיטותיהם של אותה קהילה (כיום ב"ה התפצלו לכמה וכמה קהלות. יש מהם החוזרים לכור מחצבתם) ומעיזים לטעון כי "אין לנו מחלוקת אתם, אלא רק בדרכי לוחמה", וכן עוד כהנה וכהנה. לא! המחלוקת שלנו עם מסלפי התורה היתה ועודנה מחלוקת עם מסלפי התורה, גם אם לפעמים יצאו משם תלמידי חכמים.

וה' יתברך יצילנו מטעויות ומשגיאות. ונזכה לעבדו באמת ובלב שלם.

להערות והארות בענייני העלון: **יחזנתן נוימן** קצות החשן 9/6 מודיעין עילית. 0527167567. דוא"ל: yn0527167567@gmail.com
ניתן לתרום (גם הנצחות לע"נ, להעלאת, וכד') בעמדות **נדירים פלוס**: 'עדת יראים-אושטרייך' לשונית 'תרומות עבור קונטרסים וחבורים'

זמני התפלות בקהלתנו ק"ק עדת יראים-אושטרייך מודיעין עילית (נתיבות המשפט 111 ב')
פרשת וירא: מנחה בחול: 4:35. מנחה עש"ק ובשב"ק: 4:00. שחרית בשב"ק (קבוע): 8:30. ערבית מוצש"ק: 5:15.
פרשת חיי שרה: מנחה בחול: 4:30. מנחה עש"ק ובשב"ק: 3:55. ערבית מוצש"ק: 5:10.
יבנה המקדש: המשמרות: וירא: כהונה: יבין. לוי: הויתר. חיי שרה: כהונה: גמול. לוי: גדלתי